

การศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการ การใช้ และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในห้องสมุดประชาชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนที่ทำงานในห้องสมุดประชาชนจำนวน 285 แห่ง ได้รับกลับคืนมาจำนวน 228 คิดเป็นร้อยละ 77.10 ข้อมูลจากแบบสอบถามได้นำมาวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ปัจจุบันห้องสมุดประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกประเภท (ห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี ห้องสมุดประชาชนอำเภอ) มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในห้องสมุด และบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในห้องสมุด โดยพบว่า ห้องสมุดทุกประเภทนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการงานห้องสมุด รองลงมาคือ ปริ้นเตอร์ (ร้อยละ 97.40) และซอฟต์แวร์ห้องสมุดอัตโนมัติ (ร้อยละ 57.00) แต่การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่เป็นระบบ กล่าวคือ ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (ร้อยละ 78.50) ส่วนการจัดสรรงบประมาณนั้น ส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นการจัดสรรรวมมากับงบประมาณจัดซื้อทรัพยากรประเภทอื่นๆ และส่วนใหญ่เป็นงบประมาณประจำปี (ร้อยละ 74.60) โดยเฉลี่ยห้องสมุดประชาชนจังหวัดได้รับงบประมาณแห่งละ 171,000 บาท ห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี แห่งละ 145,000 บาท และห้องสมุดประชาชนอำเภอ แห่งละ 97,000 บาท ซึ่งมีแนวโน้มว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้ห้องสมุดประชาชนเท่ากันกับทุกปีที่ผ่านมา ทั้งๆที่การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้มากขึ้น ในส่วนของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งนักเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือนักคอมพิวเตอร์มารับผิดชอบ ดูแลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตามห้องสมุดประชาชนได้แก้ปัญหาโดยการยืมตัวบุคลากรจากศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนมาช่วยในการดูแลรับผิดชอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ร้อยละ 55.60) จากข้อมูล ส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่า บุคลากรเหล่านี้มีความรู้ความสามารถในการใช้ และดูแลคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตเป็นอย่างดี แต่ขาดความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตในงานห้องสมุด เช่น การสร้างฐานข้อมูล การใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล ระบบมัลติมีเดีย และการพัฒนาเว็บไซต์ ซึ่งบุคลากรยังได้รับการอบรมและศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าว

สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในปัจจุบันห้องสมุดประชาชนทุกประเภทได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานห้องสมุด โดยนำคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ในงานบริหาร ได้แก่ งานธุรการ งานบุคลากร งานการเงินและบัญชี งานสถิติห้องสมุด ส่วนงานจัดการทรัพยากรสารสนเทศ และงานบริการสารสนเทศ ซึ่งได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในงานจัดหาและพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ งานวิเคราะห์หมวดหมู่ งานดัชนีวารสาร ส่วนด้านงานบริการสารสนเทศ พบว่า ห้องสมุดนำมาใช้ในงานบริการยืมคืน ฐานข้อมูลผู้ใช้บริการ การเก็บสถิติการตอบคำถาม และบริการตอบคำถามและช่วยค้น นอกจากนี้ห้องสมุดประชาชนกว่าครึ่งจากทั้งหมด (ร้อยละ 56.10) ได้นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติ คือ PLS (Public Library Service Version) มาใช้ในการทำงานห้องสมุด

ปัญหาการจัดการและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในห้องสมุด คือ จำนวนเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์มีจำนวนไม่เพียงพอ ล้าสมัยและไม่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ เช่นเดียวกับการจัดสรรงบประมาณที่ใช้การจัดซื้อและดูแลเทคโนโลยีสารสนเทศ และไม่มีบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้บุคลากรที่ทำงานอยู่ในห้องสมุดยังต้องศึกษาเพิ่มเติมในด้านการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในงานห้องสมุด

The purpose of the study was to investigate the situation of information technology management and use; and its problems in the public libraries in the Northeast region by using survey research. The researcher sent the questionnaires to 285 librarians and staff who were working in the public libraries, and 228 questionnaires (77.10%) were returned. The data from the questionnaires were analyzed by using the percentage, mean and standard deviation. The results of the study are following:

Currently, all types of public library in the Northeast region, including Provincial public library, Chalerm Ratchakumalee public library, and district public library, have introduced information technology (IT) into the libraries. The librarians and library staff have recognized the importance of using information technology in library works. The types of IT which were actually introduced into all types of the public library were computers (100.00%), printers (97.40%) and library automation software (57.00%). In aspect of information technology management, it was found that the majority of the libraries had unsystematic management of IT. It was found that 78.50 percent of the libraries had not set up their own policies on information technology. Further more, 74.60 percent of the libraries were not provided with budget allocation for IT separately. The budget for IT was inclusively allocated with the budget for the other library resources, and mostly it was included in fiscal annual budget. As well, the budget allocation for each type of the library was not equal, the average amount of budget per year for provincial public library was 171,000 baht. For Chalerm Ratchakumalee public library was 145,000 baht and for district public library was 97,000 baht. The Government trends to allocate the budget for the public library in equal amount for every year. Therefore, it is not sufficient for information technology acquisitions and management because the prices and maintenance costs for information technology and the needs of users are rapidly increasing. In aspect of IT staff in the libraries, it was found that most of public libraries did not have their own IT staff or computer programmers to be responsible for the maintenance of information technology and its system. Most of public libraries (55.60%), however, had solved this problem by borrowing the IT technicians from Non-formal Education Center to maintain the information technology system in the libraries. Considering their knowledge and experience in IT, the data indicated that most of IT staff had good and sufficient knowledge and experience in using and maintaining computer system and internet, but they had low level of knowledge and experience in applying information technology, particularly computer and the internet in library work such as database creation, using

the internet for information retrieving, and multimedia and website development; therefore, these staff need training and continuing education on these topics.

The use of information technology, the findings revealed that all types of public library have introduced computer technology into use in library work. The computer and the internet were used in library work such as the administrative works, filing and recording document; personnel management, finance and accounting, and library records. For information resource management and information service, the information technology was applied to information resource acquisition and collection development, cataloging, journal indexing. For information service, the libraries applied information technology to book circulation, library user database development, collecting statistic for information services. Besides, more than half of public libraries (56.10%) had introduced automatic library system named PLS (Public Library Service) to operate the whole system of library work.

The problems of information technology management and use in the public libraries were: the numbers of information technology, particularly computers, were insufficient; the current used information technologies in the libraries were not up to date versions, and not appropriate and fit with library work. The provided budget for information technology acquisition and maintenance as well as the IT staff was not sufficient. Furthermore, the IT staff working in the libraries had low competencies in IT applications in library work.